

Марат Закіров,

д-р політ. наук, заввідділу,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

Україна, Київ

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОЛІТИЧНОГО МІФУ І СУСПІЛЬНОГО НАРАТИВУ В КОНТЕКСТІ ЕВОЛЮЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Сучасний світ характеризується парадоксальним поєднанням стрімкого технологічного прогресу з архаїзацією суспільно-політичної свідомості, що формує певні електоральні настрої і зумовлює проведення цілеспрямованих масових політичних акцій. Аналіз політичного міфу ґрунтується на встановленому взаємозв'язку суспільного наративу і міфу як віддзеркалення ментальних і світоглядних уподобань. Міф і суспільний наратив як особлива форма осмислення та інтерпретації історико-політичної реальності перебувають у діалектичному зв'язку. За своєю комунікативною функцією міф і наратив виконують завдання визначення сенсів, а не пошуку і встановлення істини. Розвиток інформаційно-комунікативних технологій сприяв перетворенню політичних міфів і наративів в ефективний засіб реалізації геополітичних проєктів.

Ключові слова: політичний міф, наратив, інформаційно-маніпулятивні технології, соціальна комунікація, політичний дискурс.

Актуальність звернення до проблеми політичного міфу зумовлюється істотними змінами комунікативної дійсності сучасного світу, осмислення якої вже не піддається традиційним засобам опису символічного конструювання і політичної легітимації. На глобальному рівні еволюція комунікативної дійсності є безпосереднім і об'єктивним наслідком розвитку інформаційно-комунікативних технологій. На регіональному рівні зазначене явище викликане пострадянськими соціально-політичними трансформаціями, що характеризується актуалізацією традиційних політичних міфів і народженням нових, які, у пошуках власної державної ідентичності, активно продукує політична еліта новостворених країн.

Слід підкреслити, що, незважаючи на глобальний характер трансформації комунікативного простору, на практиці гуманістичні якості й ідеологічна спрямованість політичної міфології здебільшого залежать від наявного суспільного наративу, який відтворюється у тому чи іншому

суспільстві і віддзеркалює національні традиції та світоглядні впро-
дбаня.

Відображенням теоретичної цінності та актуальності досліджень окресленої проблеми є значний обсяг різнопланових досліджень і зростаючий інтерес вітчизняних і зарубіжних дослідників. Зокрема, нові теоретичні підходи до вивчення ролі поняття «політичний міф» у соціальному конструюванні сучасних політичних комунікацій досліджує К. Завершинський [1]. Г. Почепцов висвітлює проблему нарративу як типового інструментарію соціального інжинірингу, який дає змогу як утримувати стабільність соціальної системи, так і дестабілізувати її [2]. Локально-регіональні рівні вітчизняного нарративу досліджує Я. Верменич [3]. Дослідниця проводить ретроспективний аналіз вітчизняного бачення гранд-нарративу як простеження у «великому форматі» основних етапів еволюції України. Нарративи як чинники, що впливають на суспільно-політичну свідомість та дають можливість маніпулювати й конструювати реальність, вивчає О. Щурко [4]. Соціально-філософські аспекти сучасної політичної міфології, що впливають на формування ціннісних і смислових орієнтацій буденної політичної свідомості, аналізує Г. Суріна [5, 6]. Дослідниця проводить порівняння міфу і нарративу, виявляє у них спільні і відмінні риси з метою визначення й розуміння природи їх впливу на масову свідомість.

Отже, виходячи з наявної потреби всебічного пізнання сучасної політико-комунікативної реальності в сукупності динамічних змін, вбачається за необхідне розширення контексту проблеми взаємозв'язку суспільного нарративу і політичного міфу як складових трансформації комунікативного простору.

Незважаючи на тривалу історію створення і використання міфів, що супроводжують людство від часів зародження розумово мотивованої поведінки, проблема наукового осмислення явища перманентно набуває нових якісних характеристик і наповнюється модерним змістом. Значну актуалізацію політичний міф отримав з активним залученням до міфотворчості засобів масової інформації. Черговий етап якісної еволюції засобів конструювання символічних форм пов'язується з розвитком нових інформаційних каналів комунікації і сучасних мережевих систем.

Сучасні міфи найчастіше характеризуються як міфи політичні, під якими розуміється особливий тип міфологічних нарративів, покликаних оформляти і зберігати в колективній пам'яті народу його соціально-політичний досвід. Сучасний політичний міф стає елементом буденної політичної свідомості, тому що ірраціонально-чуттєве сприйняття політичної

реальності витісняє і заміщує собою раціонально-логічне її розуміння. Міфологія нашого часу транслює сучасній колективній свідомості головним чином наративно-ідеологічні конструкти і кліше, стаючи тим самим засобами обслуговування ідеології, які перетворюють фабулу різноманітних подій на завершений міфо-політичний сюжет [6, с. 9].

Політичний міф можна визначити як соціально-психологічну парадигму, що моделює політичну дійсність за допомогою певного наративу, сповненого символів та архетипів. Міф несе у собі певні політичні ідеї, уявлення та цінності, що як на інтелектуальному, так і на ірраціональному рівні виражають прагнення, почуття та інтереси тієї чи іншої соціальної групи. Політичному міфу властиві наративність, семіотична (символічна) насиченість та «сакральність», що може бути описана як сприйняття тверджень міфу як беззаперечної істини певною соціальною спільнотою [7, с. 31]. Отже, політичний міф виконує важливу соціально-комунікативну функцію шляхом створення певного наративу, що сприймається і засвоюється суспільством як до певної міри спрощене і тому загально-зрозуміле пояснення політико-історичної реальності, що сприяє зміцненню суспільної єдності на основі спільної моделі світосприйняття.

Наратив – міждисциплінарне поняття, що виникло й сформувалося як частина наукового дискурсу історіографії у філософії постмодернізму. У соціальній психології наратив – це «текст, що містить інформацію про певну подію або низку подій, які відбулися в минулому чи очікуються в перспективі ... через наратив людина осмислює та конструює себе й своє життя» [4, с. 13]. Тобто наратив виконує важливу комунікативну функцію забезпечення взаємодії всередині соціуму у часі і просторі. Він акумулює та транслює власні системи смислів і досвід у цілому за допомогою оповідей у вигляді міфів, легенд, казок, епосу, драм і трагедій, історій, розповідей, жартів, анекдотів, романів тощо. Слід підкреслити, що, з одного боку, здатність бути носієм культури невід'ємна від знання ключових смислів її оповідей; з іншого – ступінь соціалізації індивіда також пов'язаний з рівнем його мовної компетенції, вирішальним фактором якої є здатність розповідати та переказувати історії. Таким чином, на думку дослідників, без наративу не можливі соціальна взаємодія, створення та трансляція різних видів знання, а також становлення особистості [8, с. 30].

Події останніх років показують, що характерною рисою глобалізованого світу і провідним трендом сучасного політичного процесу стає використання цілеспрямованих і спеціальних інформаційних технологій. У контексті нової реальності початково неполітичні суб'єкти

соціокультурного процесу та їхня діяльність наповнюються політичним змістом. Досягнутий на сьогодні рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій дає можливість якісно змінювати традиційні форми, способи і методи політичного впливу на соціально-політичний простір як у середині держав, так і на міжнародній арені, що, у свою чергу, істотно корегує політичні відносини як такі.

Отже, зважене ставлення до практичних проявів зазначеного тренду має виняткове значення з огляду на те, що стратегічним напрямом інформаційно-маніпулятивних технологій є забезпечення громадського визнання певних суб'єктів політики, а також відповідних політичних програм, світоглядних ідей, які можуть набувати характеру зовнішньої інформаційної експансії [9, с. 9].

Останнє має виняткове значення для українського суспільства, яке внаслідок трагічних подій останніх років знов переживає стан аномії, який Е. Дюркгейм визначав як «ціннісно-нормативний вакуум, притаманний для перехідних кризових періодів і станів у розвитку суспільств, періодів коли старі соціальні норми і цінності перестають діяти, а нові ще не встановилися» [10, с. 556]. У таких умовах суспільство починає шукати точки опори у перевірених часом і до певної міри усталених, хоча іноді і примарних, уявленнях, у тому числі і міфах.

Як наголошує Е. Кассіерер, «міф завжди поруч з нами і лише ховається в темряві, чекаючи свого часу. Ця година настає тоді, коли всі інші сили, що цементують соціальне життя, з тих чи інших причин втрачають свою міць і більше не можуть стримувати демонічні, міфологічні стихії» [11, с. 60].

Аналіз політичної реальності показує, що історична та політична міфологія у сукупності із сучасними інформаційними технологіями, що дають змогу у найкоротші терміни практично безперешкодно поширювати інформацію, дедалі більш активно використовується для конструювання певного суспільного наративу, який включає і згадувані Е. Кассіерером «демонічні, міфологічні стихії».

Сучасні конфлікти між державами перетворюються на наративні конфлікти за свідомість, де важко визначити конкретного супротивника, його стратегічні цілі й передбачити подальші дії, де актори використовують множини маніпулятивних прийомів конструювання реальності, створюють контрольований хаос для доведення суспільства до точки біфуркації, коли воно змінить напрям свого цивілізаційного розвитку. У ХХІ ст., на переконання науковців, «воювати потрібно опосередковано, без формальних декларацій ...здійснюючи “реконструкцію реальності”»

як альтернативу “нанесення шкоди”, творити нові знання та смисли, “колонізувати державу через колонізацію розуму й свідомості”» [4, с. 14].

Проте ефективно протистояти зазначеним процесам цілком імовірно. Як зазначає Е. Кассіер, зруйнувати політичні міфи неможливо, оскільки вони нечутливі до раціональних аргументів. Але вони можуть допомогти нам зрозуміти противника. «Щоб перемогти ворога, – наголошує Е. Кассіер, – ми повинні знати його. У цьому полягає один із принципів правильної стратегії. Зрозуміти міф – означає зрозуміти не тільки його слабкості і уразливі місця, а й усвідомити його силу» [11, с. 65].

Однак, слід зауважити, що процес політичної міфологізації є неоднозначним явищем. Характер впливу політичних міфів здебільшого залежить від мети, з якою певні політичні міфи відтворюються і розповсюджуються. Позитивний ефект забезпечують міфи, які підтримують історичну наступність, формують та розвивають державну ідентичність, спрямовану на консолідацію громадянського суспільства. Водночас нерідко міфологізація політичної реальності використовується як складова стратегії встановлення політичного домінування на регіональному, загальнонаціональному або геополітичному рівні. Тим самим проблема життєвості міфу часто редукується до обговорення «істинності» того чи іншого академічного дискурсу міфічного, визначення взаємозв'язку міфічного наративу з ідеологічним. Зокрема, Р. Барт наголошував: «Міфу немає потреби звертатися до несвідомого» або щось «красти», оскільки він являє собою вторинну семіологічну систему, яка перетворює історію в природу, і цікавий людям не власною справжністю, а придатністю до застосування [1, с. 19].

Отже, головна цінність політичного міфу і відповідного суспільного наративу полягає у його здатності впливати на громадську свідомість і забезпечувати тим самим підтримку конкретних політичних сил. Водночас історична відповідність інформації, яку несе у собі політичний міф, має другорядне значення або взагалі не враховується. Невипадково сучасні дослідники зазначають, що міф і наратив на сьогодні сприймаються як інструменти обґрунтування особистих і суспільних інтересів, глибоко вкорінених у наших пізнавальних психолінгвістичних структурах. Характеристики міфу і наративу збігаються перш за все за їх основною функцією – смислоутворенням, а не пошуком істини [6, с. 9].

Вищезазначене приводить нас до логічного висновку, що політичний міф – завжди наратив «конкретної групи». У такому сенсі політичний міф обґрунтовує і підтверджує на практиці претензії певної політичної групи на гегемонію, артикулює на практиці її політичну суверенність,

заохочує політичний опір меншості і аргументацію практичних дій для скасування небажаних установ. Таким чином, міф може «драматизувати» політичну історію, освячувати політичний устрій з минулого або сьогодення, надихати членів політичної спільноти за допомогою відсилання до героїчного майбутнього. Отже, будь-яка група, яка позбавлена можливості політичного існування і прагне його знайти, може за допомогою політичного міфу почати виправдання насильницьких дій (змови, війни тощо), залучаючи при цьому в політичне життя раніше неполітичні за своєю життєдіяльністю групи [1, с. 20].

Екстраполяція зазначеної моделі поведінки уявної політичної групи на світову історію дає змогу наочно пересвідчитися, що саме за таким сценарієм розвивалися події всіх без винятку революцій або інших, не менших за своїми наслідками соціально-політичних потрясінь. Протягом століть, від лозунгу Великої французької революції 1789–1794 рр. «Мир – хижинам, війна – палацам!» до сучасності, механізм організації політичних акцій регіонального або геополітичного масштабу у своїх основних рисах залишився незмінним. Спочатку створюється політичний міф, який містить у собі більш-менш чітко сформульовані пояснення існуючих у суспільстві проблем і визначає винуватців. Згодом, на основі пропонованого політичного міфу, який активно поширюється в інформаційному просторі, формується певний суспільний наратив як інструмент осмислення політичної реальності і керівництво до дії.

З огляду на вищезазначене, важливою ланкою дослідження комунікативних процесів і виникнення політичних ідентичностей є дослідження міфічних підстав політичної пам'яті, яка стає основою формування певних політичних міфів і створення відповідного суспільного наративу. Причому детальний аналіз конкретного наративу, який з більшою або меншою цілеспрямованістю декларується політичними або соціальними елітами, свідчить, що вони намагаються не лише створювати певним чином декорований варіант дійсності, але й намагаються вкласти у нього конкретні ідеї.

Як вказує Ж. Ліотар, мета існування подібного наративу – розповідь про успіхи або невдачі, які вінчають героїв і надають свою легітимність громадським інститутам. «Таким чином, оповідання дозволяють, з одного боку, визначити критерії компетентності, властиві суспільству, в якому вони розповідаються, а з іншого – оцінити, завдяки цим критеріям, результати, які в ньому досягаються або можуть бути досягнуті» [12, с. 323–324].

Причому за певних обставин мова може йти про наратив, який має змусити людей оцінювати події з позиції або доволі віддаленої від

реальності, або принаймні однобічної і спрощеної. З історичної точки зору відправним пунктом зазначеної форми осмислення минулого може служити певне виділене із загального контексту явище і його, відповідним чином, інтерпретовані наслідки, які нарратив, що формується, має розповсюдити і закріпити в суспільній свідомості.

Зокрема, Л. Нагорна підкреслює, що застосування схеми «метрополії – колонії» до українських реалій, дихотомій «свій – чужий», «імперія – колонія», «гнобитель – гноблений», ідеї народу-жертви і «топосу поразок», стали лейтмотивом національного нарративу. Дослідниця наголошує, що вони прищеплюють суспільній свідомості систему стереотипів і міфів: «...які в сумі створюють викривлену картину буття української нації у часі і в просторі, її взаємин із сусідами й імперськими структурами, її статусу на той момент, коли Україна увійшла у коло незалежних держав» [13, с. 148].

Таким чином, з одного боку, політична влада намагається позиціонувати себе як захисницю від ворожих зазіхань, загрози поневолення, а з іншого – пояснює наявні негаразди минулим поневоленням становищем. Крім того, політична влада не лише шукає підтримки як переможниці протиправного режиму, а й намагається залучити суспільство у співавтори всього як позитивного, так і, головне, негативного, що відбувається у реальності. Поряд із зазначеними, доволі прозорими, політичними поясненнями виникнення саме такого нарративу у вітчизняному історико-політичному дискурсі існує й інше, безпосередньо пов'язане з механізмом формування політичного міфу, який має ірраціональну природу.

Зокрема, як зазначає Я. Верменич, «коли спільноті середньовіччя чи раннього нового часу приписується здатність до раціонального цілепокладання (на зразок “одвічного прагнення” українського народу до “возз'єднання” з російським чи послідовного обстоювання українцями на всіх етапах свого розвитку ідеї власної національної державності), такий суб'єктивізм здатен знецінити навіть серйозне прирощення наукових знань. Коли ж при цьому у фокусі виявляється протиставлення “ми – вони”, і “наше” наділяється найвищими чеснотами, а “чуже” представляється як смертельна загроза, історія взагалі втрачає раціональну основу» [3, с. 9]. Саме небезпека поринути в ірраціональне світосприйняття, втратити об'єктивне бачення історичного минулого може стати на заваді виробленню ефективної державної політики, адекватної сучасним викликам і такої, що враховує не лише безперечно загрозливий і відверто ворожий зовнішній зазіхання, але з неменшою прискіпливістю визначає внутрішні проблеми.

Як зауважує А. Баумейстер, «...нашу історію ми й досі розуміємо як послідовність трагічних подій: пригнічення, придушення, криваві повстання та війни, трагедії ХХ ст. Звичка до трагічного погляду на історію створила в українцях комплекс жертви. Навіть здобувши незалежність, ми не бажаємо розлучатися із цим комплексом і підтримуємо його теоріями змов, концепціями внутрішніх і зовнішніх ворогів» [14].

Аналіз інформаційного простору показує, що зазначений Я. Верменич суб'єктивізм уже став реальністю і значною мірою впливає на формування суспільного наративу і таким чином здатний негативно впливати на формування соціуму. Ж. Ліотар наголошував: «...Наратив здійснює свою компетенцію не тільки у сфері денотативних, які розкривають істину, висловлювань, але також і прескриптивних, що претендують на справедливість» [11, с. 326]. Тобто оцінки, настанови і цінності, які містить у собі наратив, не лише пояснюють реальність через спрощене, однобічне пояснення складних і неоднозначних явищ, але й формує відповідний сценарій суспільної поведінки, визначає вектор розвитку, формує суспільний і, певною мірою, навіть науковий дискурс. У випадку формування негативно спрямованого наративу ми отримуємо і відповідний негативний сценарій соціально-політичного розвитку.

Зокрема, А. Баумейстер наголошує: «...Якщо у нас немає опори в минулому, нам дуже важко ставити позитивні цілі на осяжне майбутнє. Сила прикладів є дуже великою. Якщо минуле не пропонує нам надихаючих зразків, ми втрачаємо впевненість. Виникає фаталістичне відчуття неминучості провалу всіх добрих починань. Але насправді все зовсім не так, як нам це малює трагічна уява нашої традиційної історіографії. Наші розмови про “молоду державу”, про те, що українські еліти не мають державницького мислення (адже в нас ніколи не було своєї держави), досить спритно “привласнюють” собі на користь російські ідеологи» [14]. Отже, необхідність створення позитивної політичної міфології, що сприятиме відповідним змінам суспільного наративу, зумовлюється не лише внутрішніми потребами формування позитивного способу політичного мислення, але й відповідає інтересам ефективної протидії зовнішнім впливам. Разом з тим, вибудовуючи основу нового суспільного наративу, слід зберігати максимально можливий рівень самоіронії як запоруку збереження адекватності самооцінки і світосприйняття як у минулому, так і сьогодні.

Невипадково Я. Верменич підкреслює надзвичайну важливість того, щоб у творенні «національних історій» не збиватися на манівці некри-

тичного «країнолюбства», національної мегаломанії. Дослідниця нагадує застереження відомого німецького історика-теоретика Й. Рюзена: набуття ідентичності й самоповаги шляхом відмежування свого життєвого простору від простору інших і наділення «свого» позитивними, а «чужого» негативними оцінками в історієписанні здатне призводити до оцінного маніхейства, репроективної телеології, знецінювальної маргіналізації інших [3, с. 8]. Намагання вибудувати історичну самоповагу на основі зневажання історії і досягнень інших країн, безпідставного завищення цінності окремих здобутків власного минулого у підсумку виявиться не менш шкідливим за наратив «топосу поразок».

Отже, міф і суспільний наратив як особлива форма осмислення і інтерпретації історико-політичної реальності перебувають у діалектичному зв'язку. За своєю комунікативною функцією міф і наратив виконують завдання визначення сенсів, а не пошуку і встановлення істини. Політичні міфи продукуються окремими соціальними групами з метою організації певних політичних дій, а також для легітимізації політичної влади шляхом формування на їх основі певного суспільного інтегрального наративу. Розвиток інформаційно-комунікативних технологій сприяв перетворенню політичних міфів і наративів з інструменту обґрунтування і реалізації політичних і соціальних інтересів у середині держави в ефективний засіб реалізації геополітичних проєктів. Таким чином, важливою частиною ефективної державної інформаційної політики є штучне й цілеспрямоване конструювання політичних міфів і відповідних суспільних наративів. З огляду на зазначене, важливим виглядає подальше дослідження прикладних аспектів поставленої проблеми.

Список використаних джерел

1. *Завершинский К. Ф.* Политический миф в структуре современной символической политики / К. Ф. Завершинский // Вестн. СПбГУ. – 2015. – Вип. 2. – С. 16–25.
2. *Почепцов Г.* Наратив як інструментарій: від літературознавства до боротьби з тероризмом / Г. Почепцов // Політ. менеджмент. – 2008. – № 4. – С. 3–11.
3. *Варменич Я.* Локально-регіональні виміри вітчизняного наративу / Я. Варменич // Укр. іст. журн. – 2013. – № 5. – С. 4–23.
4. *Щурко О.* Роль і значення наративу у сучасних гібридних конфліктах / О. Щурко // S.P.A.C.E. – 2017. – № 7. – С. 13–16.

5. *Суріна Г.* Міфологізація буденної політичної свідомості в українському соціумі / Г. Суріна // Актуальні проблеми філософії та соціології. – 2015. – Вип. 3. – С. 155–160.

6. *Суріна Г.* Функціонування міфу і наративу в сучасній масовій свідомості / Г. Суріна // Грані. – 2016. – № 3. – С. 6–10.

7. *Захаров Д.* Сутнісні характеристики політичного міфу / Д. Захаров, Н. Ніколаєнко // Вісн. Донец. нац. ун-ту ім. Василя Стуса. – 2017. – № 2. – С. 30–33. – (Сер.: Політичні науки).

8. *Кондрико А.* Новітні тенденції функціонування особистісних нарративів у сучасному мас-медійному дискурсі / А. Кондрико // Образ. – 2014. – Вип. 15. – С. 29–35.

9. *Закіров М.* Сучасні інформаційно-комунікативні технології як фактор еволюції соціально-політичних відносин / М. Закіров // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Вип. 46. – 2017. – С. 7–20.

10. *Дюркгейм Э.* О разделении общественного труда / Э. Дюркгейм // Метод социологии. – Москва, 1990. – 575 с.

11. *Кассирер Э.* Техника современных политических мифов / Э. Кассирер // Вестн. МГУ. – 1990. – № 2. – С. 58–65. – (Сер. 7, Философия).

12. *Гірін Є.* Особливості вияву нарративів Жана-Франсуа Ліотара у соціально-політичному дискурсі сучасної України / Є. Гірін // Вісн. Львів. ун-ту. – 2015. – Вип. 6. – С. 322–328. – (Серія філос.-політолог. студії).

13. *Нагорна Л.* Соціокультурна ідентичність: пастки ціннісних розмежувань / Л. Нагорна. – Київ, 2011. – 272 с.

14. *Баумейстер А.* Новий погляд на історію, або як нам позбутися комплексу жертви [Електронний ресурс] / А. Баумейстер // День. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/blog/suspilstvo/novyyu-poglyad-na-istoriyu-abo-yak-nam-pozbutysya-kompleksu-zhertvy>. – Назва з екрана.

References

1. Zavershinskij, K. (2015). Politicheskij mif v strukture sovremennoj simbolicheskoj politiki [Political Myth in the structure of modern symbolic Politics]. *Vestnik SPbGU – Vestnik of Saint Petersburg University*, issue 2, pp. 16–25 [in Russian].

2. Pocheptsov, H. (2008). Naratyv yak instrumentarii: vid literaturoznavstva do borotby z teroryzmozom [Narrativ as a toolkit: from literary criticism

to the fight against terrorism.]. *Politychnyi menedzhment – The Political Management*, no. 4, pp. 3–11 [in Ukrainian].

3. Vermenych, Ya. (2013). Lokalno-rehionalni vymiry vitchyznianoho naratyvu [Local-Regional Levels of Domestic Narrative]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal – Ukrainian Historical Journal*, no. 5, pp. 4–23 [in Ukrainian].

4. Shchurko, O. (2017). Rol i znachennia naratyvu u suchasnykh hibrnydykh konfliktakh [The role and significance of the narrative in modern hybrid conflicts]. *S.P.A.C.E.*, no. 7, pp. 13–16 [in Ukrainian].

5. Surina, H. (2015). Mifolohizatsiia budennoi politychnoi svidomosti v ukrainskomu sotsiumi [Mythologization of everyday political consciousness in Ukrainian society.]. *Aktualni problemy filosofii ta sotsiologii – Current Problems of Philosophy and Sociology*, issue 3, pp. 155–160 [in Ukrainian].

6. Surina, H. (2016). Funktsionuvannia mifu i naratyvu v suchasni masovii svidomosti [The functioning of myth and narrative in the modern mass consciousness]. *Hrani – Grani*, no 3, pp. 6–10 [in Ukrainian].

7. Zakharov, D., Nikolaienko, N. (2017). Sutnisni kharakterystyky politychnoho mifu [Essential characteristics of the political myth]. *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu imeni Vasylia Stusa, Ser.: Politychni nauky – Bulletin of Vasyl Stus Donetsk National University. Series Political sciences*, no. 2, pp. 30–33 [in Ukrainian].

8. Kondryko, A. (2014). Novitni tendentsii funktsionuvannia osobystisnykh naratyviv u suchasnomu mas-mediinomu dyskursi [Newest trends of the functioning of personal narratives of contemporary mass media discourse]. *Obraz – Obraz*, issue 15, pp. 29–35 [in Ukrainian].

9. Zakirov, M. (2017). Suchasni informatsiino-komunikatyvni tekhnologii yak faktor evoliutsii sotsialno-politychnykh vidnosyn [Modern Information and Communication Technologies as a Factor of Socio-political Relations Evolution]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 46, pp. 7–20 [in Ukrainian].

10. Djurkgejm, Je. (1990). O razdelenii obshhestvennogo truda [About the division of public labor]. *Metod sociologii – Sociological Method*. Moscow [in Russian].

11. Kassirer, Je. (1990). Tehnika sovremennykh politicheskikh mifov [The technique of modern political myths]. *Vestn. MGU. Ser. 7. Filosofija – Moscow University Bulletin. Series 7. Philosophy*, no. 2, pp. 58–65 [in Russian].

12. Hirin, Ye. (2015). Osoblyvosti vyjavu naratyviv Zhana-Fransua Liotara u sotsialno-politychnomu dyskursi suchasnoi Ukrainy [Manifestation

Features of Jean-Francois Lyotard's narratives in social and political discourse of modern Ukraine]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya filos.-politolog. Studii – Visnyk of the Lviv University. Series Philos.-Political Studies*, issue 6, pp. 322–328 [in Ukrainian].

13. Nahorna, L. (2011). Sotsiokulturna identychnist: pastky tsinnisnykh rozmezhuvan [Sociocultural identity: the traps of value distinctions]. Kyiv [in Ukrainian].

14. Baumeister, A. Novyi pohliad na istoriiu, abo yak nam pozbutysia kompleksu zhertvy [A new look at history, or how to get rid of the victim's complex]. *Den – Day*. Retrieved from <https://day.kyiv.ua/uk/blog/suspilstvo/novy-poglyad-na-istoriyu-abo-yak-nam-pozbutysya-kompleksu-zhertvy> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.05.2018.

Marat Zakirov,

Dr. Sci. (Political), Associate Professor, Head of Department,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine,

Ukraine, Kyiv

Interrelation of a Political Myth and a Public Narrative in a Context of Evolution of Social Communications

The modern world is characterized by a paradoxical combination of rapid technological progress with the archaization of socio-political consciousness, which forms certain electoral moods and determines the conduct of targeted mass political actions. Analysis of the political myth is based on the established relationship of public narrative and myth as a reflection of mental and ideological preferences. Myth and social narrative as a special forms of interpretation and interpretation of historical and political reality are in dialectical connection. In its communicative function, myth and narrative fulfill the tasks of determining meanings, and not searching and establishing truth. The development of information and communication technologies contributed to the transformation of political myths and narratives into an effective modalities of implementation of geopolitical projects.

Keywords: political myth, narrative, information-manipulative technologies, social communication, political discourse.